

Epidemiologische surveillance van legionellose, 2019-2021.

Auteurs: G. De Muylder¹, V. Laisnez¹, D. Van Cauteren¹, F. Echahidi², C. Michel³, N. Yin³, D. Piérard²

¹Epidemiologie van infectieziekten, Sciensano, ²Nationaal referentiecentrum voor Legionella, UZ Brussel, ³Nationaal referentiecentrum voor Legionella, LHUB-ULB

Kernboodschappen:

- Op nationaal niveau is de incidentie van legionellose tot 2019 gestegen, in 2020 gedaald als gevolg van de COVID-19 pandemie, en in 2021 terug gestegen.
- De trends zijn verschillend in de verschillende gewesten: in Vlaanderen steeg de incidentie van legionellose tot 2019, daalde in 2020 en steeg weer in 2021. In het Brussels Gewest steeg de incidentie van legionellose tot 2018, maar daalde in 2019 en 2020 en steeg terug in 2021. In Wallonië neemt de incidentie van legionellose sinds 2018 af.
- Legionellose trof in 2019, 2020 en 2021 vooral mannen en 60-plussers.

Informatiebronnen

- Het [peillaboratorienetwerk](#) dat elke week het aantal positieve tests voor legionella rapporteert.
- Het [NRC](#) (Nationaal Referentiecentrum) voor legionellose (consortium UZ Brussel en het Universitair Laboratorium Brussel), dat hulp biedt bij de bevestiging van de diagnose en complexere onderzoeken uitvoert (cultuur, PCR, identificatie en typering van de stammen).
- De meldingsplicht in de drie gewesten ([Vlaanderen](#), [Brussel](#), [Wallonië](#)) .

Gevalsdefinities

Voor de meldingsplicht:

Vlaanderen: <https://www.zorg-en-gezondheid.be/legionellose>

Brussel en Wallonië: <https://matra.sciensano.be/Fiches/Legio.pdf>

Wat de peillaboratoria betreft, worden alleen gevallen gerapporteerd waarvoor ten minste één van de volgende vier criteria geldt:

- Isolatie van *Legionella* spp. uit respiratoire secreties of elke andere normaal steriele anatomische site.
- Detectie van het *Legionella pneumophila*-antigeen in urine.
- Significante toename van specifieke *Legionella pneumophila*-antilichamen van serogroep 1 in twee opeenvolgende stalen.
- Detectie van nucleïnezuur van *Legionella pneumophila* in een respiratoir staal of een normaal steriele anatomische site.

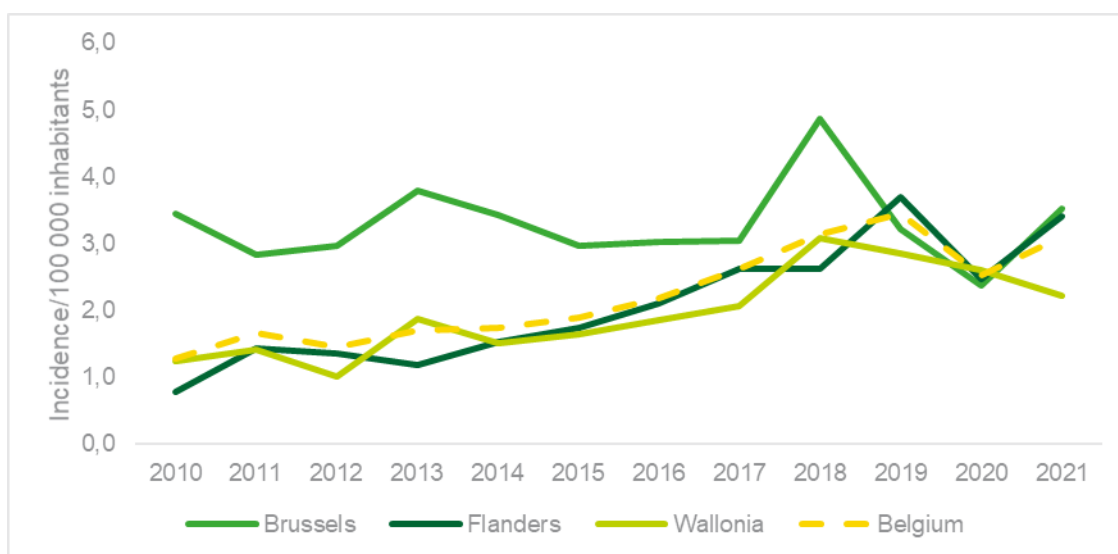
Epidemiologie

De gegevens van de drie informatiebronnen (netwerk van peillaboratoria (PL), nationaal referentiecentrum (NRC) en meldingsplicht (MP)) worden met elkaar gekruist om het aantal nieuwe gevallen te bepalen.

- Incidentie van legionellose:
 - Het aantal gemelde gevallen van *Legionella spp.* bedroeg 395 in 2019, 291 in 2020 en 357 in 2021, wat overeenkomt met een incidentie van 3,5/100.000 inwoners in 2019, 2,5/100.000 inwoners in 2020 en 3,1/100.000 inwoners in 2021 (Figuur 1).
 - Tot 2018 was het Brussels Gewest het meest getroffen gewest. Sinds 2019 zijn de incidenties vergelijkbaar in het Brussels Gewest en in Vlaanderen (respectievelijk 3,2 en 3,7/100.000 inwoners in 2019, 2,4 en 2,5/100.000 in 2020 en 3,5 en 3,4/100.000 in 2021). De incidentie blijft lager in Wallonië (2,9/100.000 in 2019, 2,6/100.000 in 2020 en 2,2/100.000 in 2021) (Figuur 1).
 - Er was een daling van het aantal gemelde gevallen in 2020 als gevolg van de COVID-19-pandemie. Dit werd waargenomen op nationaal niveau en in de drie gewesten. In Wallonië bleef het aantal gemelde gevallen in 2021 dalen.

Figuur 1: Incidentie van legionellose in België en per gewest van 2010 tot 2021

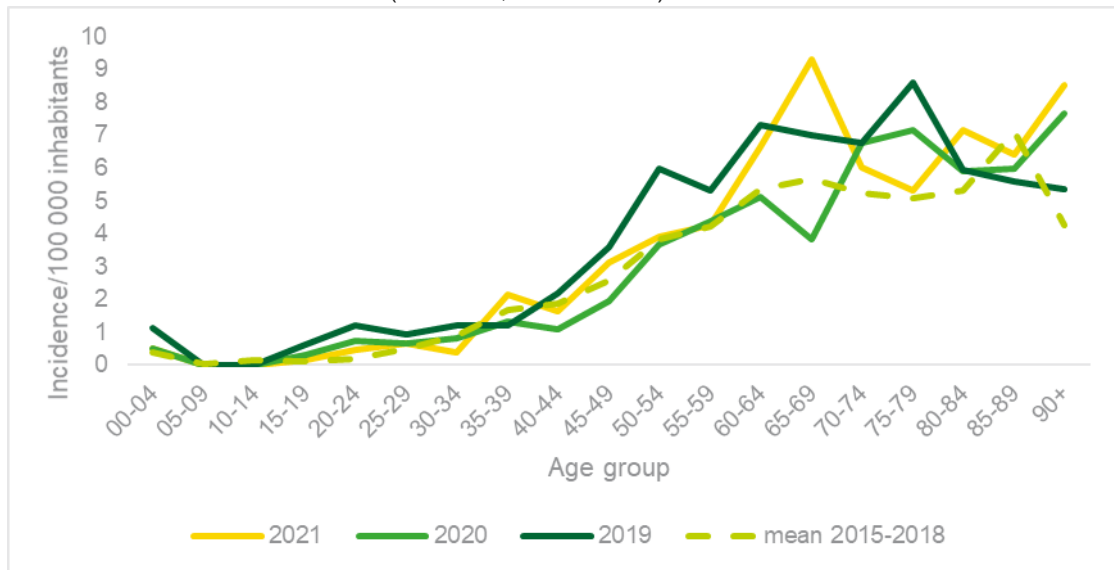
(Bron: PL, NRC en MP)

- Geslacht: Legionellose kwam frequenter voor bij mannen, de ratio man/vrouw bedroeg 2,2 in 2019, 1,8 in 2020 en 2,2 in 2021.
- Leeftijd: In de periode 2019-2021 trof legionellose net zoals in de voorgaande jaren voornamelijk personen ouder dan 30 jaar, in het bijzonder 60-plussers (Figuur 2).

Figuur 2: Incidentie van legionellose in België per leeftijdsgroep voor de jaren 2019 tot 2021 en het gemiddelde tussen 2015 en 2018

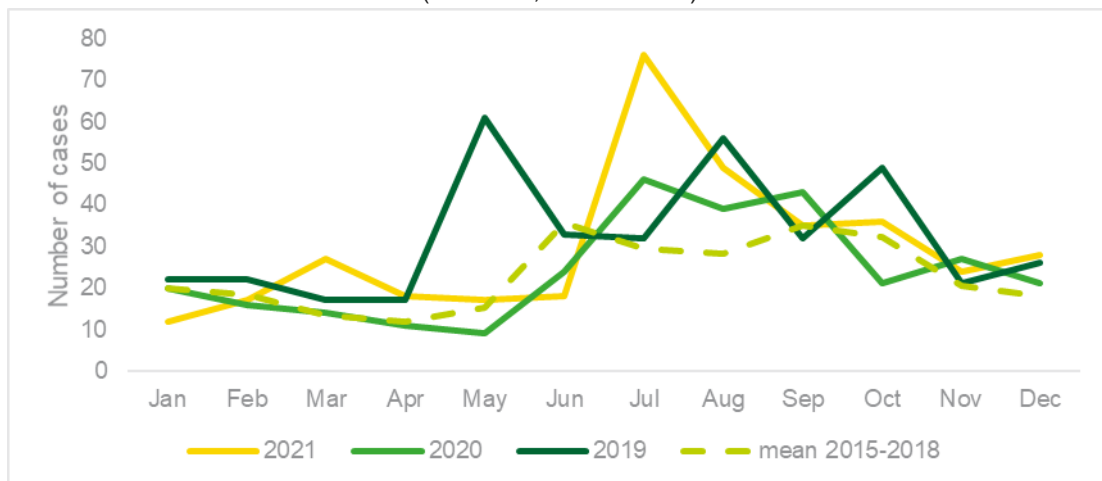
(Bron: PL, NRC en MP)

- **Seizoensgebondenheid:** Legionellose neemt toe in de zomer in België, met een gebruikelijke toename van het aantal gevallen tussen juni en oktober. Dit werd waargenomen in 2020 en 2021. In 2019 was er een vroege piek in mei-juni, verklaard door een grote uitbraak in de regio Gent (Figuur 3).

Figuur 3: Maandelijks verdeling van de gevallen van legionellose in België voor de jaren 2019 tot 2021 en gemiddelde tussen 2015 en 2018

(Bron: PL, NRC en MP)

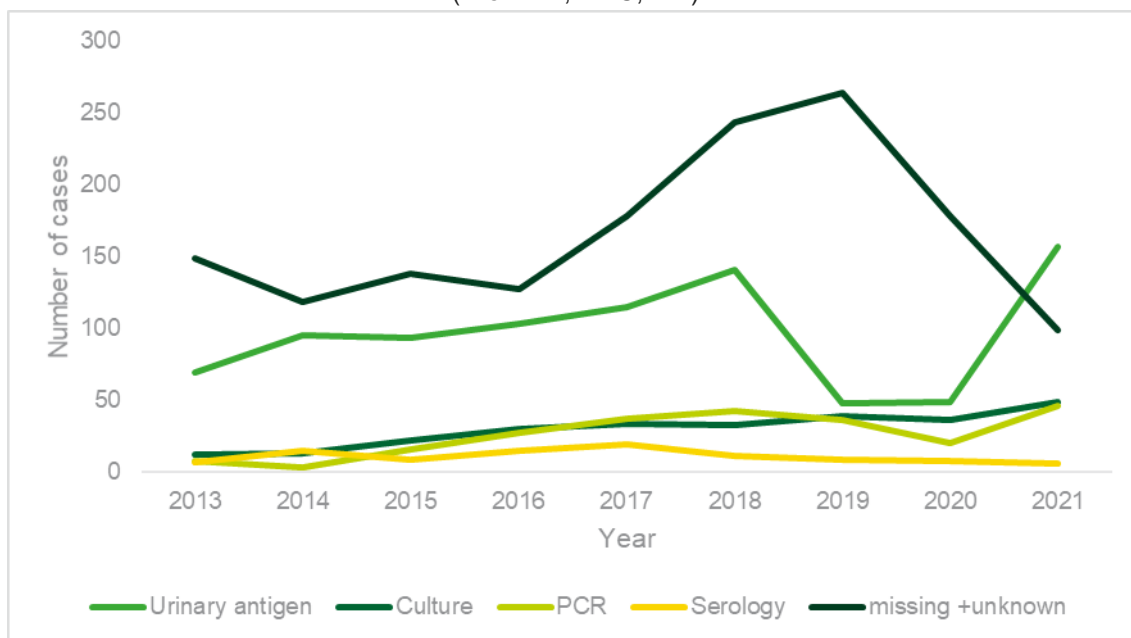

- **Mortaliteit:** In 2019 bedroeg de mortaliteit van legionellose 5,5 % (informatie beschikbaar voor 200 personen of 51 % van de gevallen), in 2020 bedroeg de mortaliteit 45,2 % (maar de informatie was beschikbaar voor slechts 31 personen of 11% van de gevallen) en 10,3% in 2021 (informatie beschikbaar voor 68 personen of 19% van de gevallen).
- **Diagnostische tests:** De urinaire antigeentest was tot 2018 de meest gebruikte diagnostische test. Het aantal gevallen opgespoord met deze test daalde sterk in 2019 en 2020 en steeg weer in 2021. Het gebruikte type test was in een aanzienlijk aantal gevallen

onbekend, vooral in 2019 (type test onbekend voor 66% van de gevallen in 2019). Het is mogelijk dat deze gevallen zijn gediagnosticeerd met een antigeentest, maar dat de testmethode niet is gerapporteerd (Figuur 4).

Figuur 4: Gebruikte laboratoriumtests voor de diagnose van legionellose in België tussen 2013 en 2021

(Bron: PL, NRC, MP)

- Vermoedelijke bron van besmetting: De vermoedelijke bron van besmetting was in de meeste gevallen onbekend (88% in 2019, 86% in 2020 en 70% in 2021). Indien gekend, lag de vermoedelijke bron voornamelijk in de gemeenschap, gevolgd door buitenlandse reizen (Tabel 1). Gemelde ziekenhuisinfecties bleven relatief laag (5 gevallen in 2019, 4 in 2020 en 1 in 2021).

Tabel 1: Vermoedelijke bron van besmetting voor de jaren 2019 tot 2021 in België

(Bron: PL, NRC, MP)

Vermoedelijke bron van besmetting	2019	2020	2021
Gemeenschap	42	36	75
Nosocomiaal	5	4	1
Gezondheidszorg, andere dan het ziekenhuis (WZC, ...)	1	0	1
Buitenlandse reis	4	0	31
Binnenlandse reis	0	1	0
Onbekend	343	250	249
Totaal	395	291	357

Belang voor de volksgezondheid

- Legionellose is een ernstige ziekte met een aanzienlijke morbiditeit en een hoge mortaliteit. Zij heeft ook een epidemisch potentieel.
- Nationaal is de incidentie tot 2019 voortdurend gestegen, in 2020 gedaald en in 2021 weer gestegen. Hetzelfde patroon wordt gezien in andere Europese landen.
- De toename van de incidentie tot 2019 wordt, althans gedeeltelijk, verklaard door het vaker testen voor legionella bij longontsteking. Dit komt door de grotere bewustwording van artsen voor deze diagnose en de betere beschikbaarheid van diagnostische tests, met name de urinaire antigeentest (deze test wordt sinds 1 september 2016 onder bepaalde voorwaarden door het RIZIV terugbetaald). Ook weersomstandigheden kunnen het optreden van legionellose gevallen beïnvloeden, zoals meer neerslag of hoge temperaturen.
- De daling van de incidentie in 2020 kan verband houden met de COVID-19-pandemie. Mogelijke hypothesen zijn: i) een afname van mogelijke blootstellingen tijdens deze periode; ii) een onderrapportage van gevallen, en iii) een afname van het aantal diagnoses (dit laatste is minder waarschijnlijk gezien de ernst van de ziekte).
- Legionellose is een meldingsplichtige ziekte. Deze melding is belangrijk omdat de besmettingsbron systematisch wordt gezocht en preventieve maatregelen worden genomen in geval van positieve omgevingsstalen.
- In geval van reis gerelateerde legionellose wordt op Europees niveau een melding gedaan en worden preventieve maatregelen genomen wanneer zich in minder dan twee jaar twee gevallen voordoen in dezelfde toeristische accommodatie, indien deze zich in Europa bevindt.
- Het is ook belangrijk om in geval van vermoedelijke legionellose klinische stalen naar een van de NRC's te sturen om een kweek of PCR uit te voeren voor verdere typering en opsporing van andere types (de urine-antigeentest spoort alleen gevallen van *Legionella pneumophila* serogroep 1 op).

Meer informatie

Algemene informatie:

[Informatiefiche ECDC](#)

[Informatiefiche Agentschap Zorg en Gezondheid](#)

[Fiche d'information AViQ](#)

Diagnose:

[Nationaal referentiecentrum voor *Legionella pneumophila*](#)

Rapport van het Nationaal referentiecentrum: [Legionella pneumophila 2011-2020](#)

Preventie:

[Preventie van legionellose, WHO, 2007](#)

[Wetgeving ter preventie van legionellose in Brussel, Vlaanderen en Wallonië](#)

Reisgebonden legionellose:

[European Legionnaire's Disease Surveillance Netwok \(ELDSNet\)](#)

Situatie in Europa:

[Jaarrapport 2020-ECDC](#)

[Surveillance atlas for infectious diseases-ECDC](#)